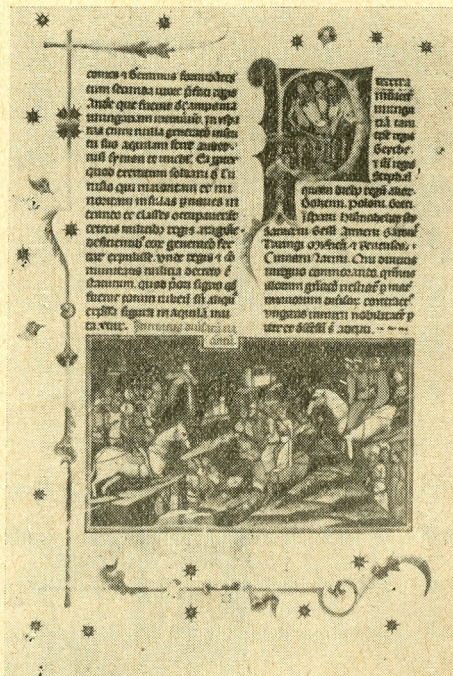

A KÉPES KRÓNIKA ÚJ KIADÁSA

Ami tegnap még meghaladta anyagi lehetőségeinket, azt ma a technika költségek töredékével teszi lehetővé. Aligha tévedünk, ha elsősorban ebben a technikai—gazdasági tényezőben látjuk okát annak, hogy a Képes Krónika facsimile kiadása napvilágot láthatott. Mert a tegnapi módszerekkel a retusmunka oldalanként 160 órát vett igénybe, de a műszaki fejlődés új eredményei mára lecsökkentették ezt 12 órára. A Képes Krónika 1964-es facsimile kiadásánál az arany szint már együtt nyomták a többi színrel, ami munkaidő ráfordításban ismét nagymértékű megtakarítást eredményezett. Az eredetit megközelítő színhatásokat négy alapszínnel érték el, a sárga, a bíbor, a kék és a fekete vegyületeiből. S lehetne tovább folytatni, mennyivel könnyebb a dolgunk ma, mint akár harminc, vagy hatvan évvel ezelőtt, amikor pedig ugyancsak születtek tiszteletet parancsoló ünnepi kiadványok. Az a kívánság azonban, hogy a színes reprodukció az eredetivel azonos szépségű legyen, ma még néhány ritka egyedi esettől eltekintve, az egész világon a vágyálmok közé tartozik.

A Képes Krónika facsimile kiadása ünnepe a magyar könyvkiadásnak, s ajándék a tudományos világnak éppúgy, mint a szép könyv barátainak. Végre lehetővé vált, hogy középkori kódexirodalmunk egyik legdíszesebb alkotását, a

miniatura művészet remekét hozzáférhetővé tegyük. A kiadó, nagyon helyesen, nemcsak az eredetit jelentette meg, ha-

nem külön kötetben kinyomtatta a latin szöveget is a magyar fordítással együtt.

Mint mondtuk, az I. kötet a Krónika facsimile kiadását tartalmazza. A II. kötetet Dercsényi Dezső tanulmánya vezeti be. Ennek egyik leglyegetesebb mondanivalója éppen az, hogy a Képes Krónika szerzője, szemben az eddigi állásponttal, nem Kálti Márk. Az igazi szerző még ismeretlen. (1959-ben a Magyar Helikon ismert sorozatában még Kálti Márk neve alatt jelent meg.)

A Krónika miniálásának tekintetében Dercsényi Hoffmann Edith véleményéhez csatlakozik, s bizonyítja, hogy az csakis itthon történhetett, Nagy Lajos király udvarában, az 1370-es évek elején. A miniátor ismerte a magyarok történetéről szóló többi krónikát, a szájhagyományt, az írott forrásokat, a szentek legendáit, sőt a nemzetségek címereit is. Az illusztrálásakor nem ragaszkodott szigorúan a kezében levő szöveghez, hanem azt kiegészítette benne elő nem forduló, később történt eseményekkel. Sőt, tovább vitte a történeti elbeszélést a szövegnél, egészen a maga koráig. Így például a szöveg — Erzsébet királynéről szólva — négy gyermekről beszél, a miniátor ötöt ábrázol, mert közben megszületett az ötödik, s erről a miniátor már értesült.

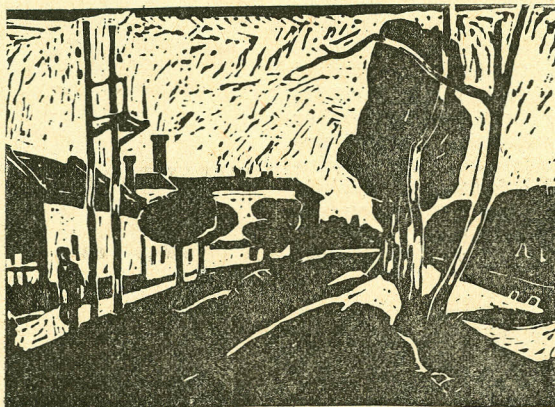
Dercsényi címertani szempontból is vizsgálja a Krónikát, amely legfontosabb középkori címertani könyv-emlékünk. A miniátor a kihalt nemzetségek címereit is kutatta, s azok rekonstrukciójánál néha tévedett, néha forrás hiányában üresen hagyta a címernek szánt helyet. Mindez, s még számos érv a miniátor magyarsága mellett szól.

Összegezve a miniátor művészi munkáját, Dercsényi joggal állapítja meg, hogy a Krónika képanyaga a XIV. század második felének hazai és európai anyagi

és szellemi kultúráját tükrözi, s ezt megerősítik a magyar várak újabkori ásatásainak eredményei. A visegrádi, diósgyőri, zólyomi, várgesztesi stb. ásatások tanúsága szerint e várak már palotáknak épültek, s az előkerült művészi töredékek azt bizonyítják, hogy a magyar kultúra gyorsan kiheverte a tatárjárás okozta pusztítást, s újra európai csúcsra emelkedett. A Krónika alakjainak viselete egyaránt magasrendű kultúráról tanúskodik. Joggal merül föl a kérdés, hány a Kolozsvári testvérekhez hasonló művésznök, vagy a veleméri templom freskóin magát megörökítő Aquila János-szerű festőnk merült feledésbe, mert műveik, s a róla szóló feljegyzések a török—német háborúk során elpusztultak? — Nem hagyhatjuk szó nélkül, hogy Dercsényi mintha nem ismerné az *elbeszél* szót, nála mindenki mesél, mégha nem meséről van is szó. S néhány odavetett, sommás mondata felett sem lehet napirendre térni, mint pl. hogy a „középkortól idegen volt a történeti tudat”, aminek maga a Képes Krónika is cáfolata.

A Képes Krónika lapjainak kétharmadát színesítő 147 miniaturát és inicialét Csapodiné Gárdonyi Klára írja le ugyancsak a második kötetben. Ezután következik a Krónika latin szövege és magyar fordítása. A szöveg Geréb László fordítása, a hozzáfűzött alapos jegyzeteket a sajtó alá rendező Mezey László készítette. — A könyv stílszerű, szép kőtését Lengyel Lajos tervezte, a nyomdai munkálatokat is ő irányította. — A Képes Krónika kétkötetes kiadványa újabkori könyvkiadásunk legszebb termékei közé tartozik. Mindenképpen méltó arra, hogy összekötő kapocs legyen a hazai és a külföldi tudományos élet között. (Magyar Helikon, I—II. köt. 440 Ft)

Szj Rezso

Köröspart (Lipták Pál linómetszete)